

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

**VIỆN HÀN LÂM
KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ VIỆT NAM**

VIỆN SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT

TRẦN THỊ MẾN

**NGHIÊN CỨU THÀNH PHẦN LOÀI NHÓM VE – RẦY
(HOMOPTERA: AUCHENORRHYNCHA) Ở TRẠM ĐA DẠNG SINH HỌC
MÊ LINH, TỈNH VĨNH PHÚC**

Chuyên ngành: Động vật học

Mã số: 60420103

LUẬN VĂN THẠC SỸ SINH HỌC

HÀ NỘI, 2015

Số hoá bởi Trung tâm Học liệu – ĐHTN <http://www.lrc.tnu.edu.vn>

LỜI CẢM ƠN

Trước hết tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành tới thầy hướng dẫn TS. Phạm Hồng Thái, Bảo tàng Thiên nhiên Việt Nam đã tận tình hướng dẫn, giúp đỡ tôi trong suốt quá trình nghiên cứu để tôi hoàn thiện luận văn này.

Nhân dịp này, cho tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc tới ban Giám đốc Bảo tàng Thiên nhiên Việt Nam, lãnh đạo Phòng Quản lý bộ sưu tập mẫu vật, cùng các anh chị đồng nghiệp đã luôn động viên, chia sẻ và hỗ trợ công việc để tôi có điều kiện tham gia học tập và hoàn thiện luận văn này.

Tôi vô cùng biết ơn các thầy giáo, cô giáo, các cán bộ của cơ sở đào tạo sau Đại học Viện Sinh thái và Tài nguyên Sinh vật đã tận tâm giảng dạy cho tôi trong suốt khóa học.

Tôi xin gửi lời cảm ơn đến Lãnh đạo và các cán bộ tại Trạm ĐDSH Mê Linh đã giúp đỡ, cung cấp thông tin và tạo điều kiện để tôi có thể nghiên cứu và hoàn thiện luận văn.

Tôi xin cảm ơn sự tài trợ của Nhiệm vụ hợp tác quốc tế cấp Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ, thuộc chương trình hợp tác song phương với Cộng hòa Belarus, mã số VAST.HTQT.BELARUS.03/15/16.

Cuối cùng, xin được gửi lời cảm ơn tới gia đình và bạn bè đã động viên và là chỗ dựa tinh thần vững chắc cho tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu khoa học.

Xin trân trọng cảm ơn!

Học viên

Trần Thị Mến

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan : Luận văn “ *Nghiên cứu thành phần loài nhóm Ve – rầy (Homoptera: Auchenorrhyncha) ở Trạm ĐDSH Mê Linh, tỉnh Vĩnh Phúc*” là công trình nghiên cứu của cá nhân tôi thực hiện dưới sự hướng dẫn của TS . Phạm Hồng Thái. Các nội dung nghiên cứu và kết quả được trình bày trong luận văn là trung thực và chưa được công bố trong bất kỳ luận văn nào.

Hà Nội, ngày tháng năm 2015

Học viên

Trần Thị Mên

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN	
LỜI CAM ĐOAN	
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT.....	I
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	II
DANH MỤC CÁC HÌNH	III
MỞ ĐẦU	1
1. Đặt vấn đề.....	1
2. Mục tiêu của đề tài	1
3. Nội dung của đề tài	1
4. Ý nghĩa của đề tài.....	2
CHƯƠNG 1. TỔNG QUAN TÀI LIỆU.....	3
1.1.Tình hình nghiên cứu về phân bộ Ve-rầy Auchenorrhyncha trên thế giới	3
1.2.Tình hình nghiên cứu về phân bộ Ve-rầy Auchenorrhyncha ở Việt Nam.....	9
1.3.Tình hình nghiên cứu về Côn trùng tại Trạm ĐDSH Mê Linh, tỉnh Vĩnh Phúc.	12
CHƯƠNG 2: ĐỐI TƯỢNG, THỜI GIAN, ĐỊA ĐIỂM VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.....	14
2.1.Đối tượng nghiên cứu.....	14
2.2.Thời gian nghiên cứu.....	14
2.3.Địa điểm nghiên cứu	14
2.4.Phương pháp nghiên cứu.....	15
2.4.1.Phương pháp nghiên cứu ngoài thực địa.....	15
2.4.2.Phương pháp nghiên cứu trong phòng thí nghiệm.....	16
CHƯƠNG 3: KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN.....	18
3.1. Danh lục các loài côn trùng thuộc phân bộ Ve – rầy Auchenorrhyncha tại Trạm ĐDSH Mê Linh, tỉnh Vĩnh Phúc.	18
3.2. Tính đa dạng thành phần loài của các loài côn trùng thuộc phân bộ Ve – rầy Auchenorrhyncha tại Trạm ĐDSH Mê Linh, tỉnh Vĩnh Phúc.....	38
3.2.1. Cấu trúc thành phần giống, loài trong họ, phân bộ Ve – rầy tại Trạm ĐDSH Mê Linh.....	38
3.2.2. So sánh các chỉ số sinh học của khu hệ Ve – rầy Auchenorrhyncha tại Trạm ĐDSH Mê Linh với một số khu vực nghiên cứu khác.....	42

CHƯƠNG 4: KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	44
4.1. Kết luận	44
4.2. Kiến nghị	44
TÀI LIỆU THAM KHẢO	45
TÀI LIỆU TIẾNG VIỆT	45
TÀI LIỆU TIẾNG ANH.....	47
PHỤ LỤC.....	56
Phụ lục 1: hình ảnh khảo sát thực địa và phân tích, xử lý mẫu trong phòng thí nghiệm	56
Phụ lục 2: hình ảnh một số mẫu vật thuộc phân bộ Ve – rầy Auchenorrhyncha tại Trạm ĐSH Mê Linh.....	57

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Ý nghĩa
ĐDSH	Đa dạng sinh học
VQG	Vườn Quốc gia
KBT	Khu bảo tồn
nnk	Những người khác

DANH MỤC CÁC BẢNG

<i>Bảng 3.1:Thành phần các loài thuộc phân bộ Ve – rầy Auchenorrhyncha tại Trạm ĐDSH Mê Linh, tỉnh Vĩnh Phúc</i>	<i>34</i>
<i>Bảng 3.2:Cấu trúc thành phần giống, loài thuộc các họ Ve - rầy, phân bộ Auchenorrhyncha tại Trạm ĐDSH Mê Linh.....</i>	<i>38</i>
<i>Bảng 3.3:Tỷ lệ số loài thuộc một số họ, phân bộ Auchenorrhyncha được ghi nhận ở Trạm ĐDSH Mê Linh so với cả nước dựa trên các họ đã được thống kê ở Việt Nam .</i>	<i>40</i>
<i>Bảng 3.4:Chỉ số tương đồng về thành phần họ giữa 5 khu vực nghiên cứu</i>	<i>42</i>
<i>Bảng 3.5:Giá trị chỉ số sinh học của 3 khu vực nghiên cứu.....</i>	<i>43</i>

DANH MỤC CÁC HÌNH

<i>Hình 2.1: Bản đồ Trạm ĐDSH Mê Linh, tỉnh Vĩnh Phúc.....</i>	<i>15</i>
<i>Hình 3.1: Biểu đồ thể hiện tỉ lệ số loài trong các họ thuộc phân bộ Auchenorrhyncha tại Trạm ĐDSH Mê Linh.....</i>	<i>40</i>
<i>Hình 3.2: Biểu đồ tỷ lệ số loài thuộc một số họ, phân bộ Auchenorrhyncha đã được ghi nhận ở Trạm ĐDSH Mê Linh so với cả nước dựa trên các họ đã được thống kê ở Việt Nam.....</i>	<i>41</i>
<i>Hình 3.3: Độ tương đồng về thành phần họ giữa 5 khu vực nghiên cứu</i>	<i>43</i>

MỞ ĐẦU

1. Đặt vấn đề

Bộ Cánh giống Homoptera gồm hai phân bộ lớn là phân bộ Ve – rầy Auchenorrhyncha và phân bộ Rệp Sternorrhyncha. Phân bộ Ve – rầy Auchenorrhyncha là phân bộ có số lượng loài lớn, bao gồm các nhóm Ve sấu và rầy. Phân bộ này trên thế giới hiện ghi nhận khoảng 47000 loài thuộc 33 họ, 4 liên họ (Dietrich, 2005, Bourgoïn, 2015) [56, 43]. Khu hệ Ve – rầy của Việt Nam được sự quan tâm của các nhà nghiên cứu trong nước và nước ngoài, các họ thuộc phân bộ này được nghiên cứu ở các mức độ ít nhiều khác nhau. Một số họ đã được xây dựng danh lục thành phần loài ghi nhận ở Việt Nam như (Cicadidae, Cercopidae, Fulgoridae, Ricaniidae, Delphacidae, Issidae). Ở các khu vực khác nhau thì mức độ khảo sát cũng khác nhau, những năm gần đây các nghiên cứu tập trung chủ yếu vào các VQG và Khu bảo tồn thiên nhiên. Tuy nhiên, cho đến nay vẫn chưa có công trình nào tổng hợp số lượng loài thuộc phân bộ này ghi nhận ở Việt Nam.

Trạm ĐDSH Mê Linh được thành lập vào năm 1999 và ngay từ những năm đầu thành lập, khu hệ côn trùng tại Trạm ĐDSH Mê Linh cũng đã được quan tâm nghiên cứu. Trong đó cũng có những công trình nghiên cứu liên quan đến khu hệ Ve – rầy Auchenorrhyncha. Bên cạnh những công trình mô tả loài mới với mẫu chuẩn thu tại đây, cũng có các công trình ghi nhận sự có mặt của một số nhóm loài tại khu vực này. Tuy nhiên các ghi nhận này tập trung chủ yếu vào họ Cicadidae và một số họ của liên họ Fulgoroidea. Năm 2011, Trần Thiều Dư và nnk đã cung cấp danh sách các loài côn trùng ghi nhận tại Trạm ĐDSH Mê Linh [2]. Các tác giả này đã ghi nhận 30 loài, 7 họ, thuộc phân bộ Ve – rầy Auchenorrhyncha tại Trạm ĐDSH Mê Linh, tuy nhiên công trình chỉ đưa ra danh sách tên 20 loài, 6 họ (12 loài đã định loại đến loài, 8 loài chỉ định loại được đến giống). Bên cạnh đó, nghiên cứu này chỉ dừng lại ở việc đưa ra danh sách loài, không bao gồm synonym cũng như không ghi nhận sự phân bố của nhóm nghiên cứu một cách rõ ràng. Cho đến nay, cũng đã có nhiều loài ghi nhận bổ sung cho Trạm. Chính vì vậy mà chúng tôi đăng ký tiến hành thực hiện đề tài “*Nghiên cứu thành phần loài nhóm Ve – rầy (Homoptera: Auchenorrhyncha) ở Trạm ĐDSH Mê Linh, tỉnh Vĩnh Phúc*”.

2. Mục tiêu của đề tài

- Xác định thành phần loài côn trùng thuộc phân bộ Ve – rầy Auchenorrhyncha ở Trạm ĐDSH Mê Linh, tỉnh Vĩnh Phúc.
- Đánh giá sự đa dạng thành phần loài côn trùng thuộc phân bộ Ve – rầy Auchenorrhyncha của khu vực nghiên cứu.

3. Nội dung của đề tài

- Lập danh lục thành phần loài côn trùng thuộc phân bộ Ve – rầy Auchenorrhyncha ở Trạm Trại ĐDSH Mê Linh, tỉnh Vĩnh Phúc;
- Bổ sung synonym và vùng phân bố của các loài trong danh lục;
- Sự đa dạng thành phần loài côn trùng thuộc phân bộ Ve – rầy Auchenorrhyncha của khu vực nghiên cứu.

4. Ý nghĩa của đề tài

Đề tài cung cấp thành phần các loài thuộc phân bộ Ve – rầy Auchenorrhyncha, cũng như bổ sung các dẫn liệu về khu vực phân bố và synonym của các loài thuộc phân bộ Ve – rầy tại Trạm ĐDSH Mê Linh.